

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Світові релігії»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 03 Гуманітарні науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 034 Культурологія

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ Історія та теорія культури

Ужгород – 2018

Робоча програма навчальної дисципліни «Світові реклігії» для студентів бакалаврів, факультету історії та міжнародних відносин, за спеціальністю «Культурологія».

Підготовлено: доц. кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Н.П.Керецман_

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри

Протокол від _____ 2018 року № _____

Завідувач кафедри

(_____)

_____ (прізвище та ініціали)

(підпис)

Схвалено Науково-методичною комісією факультету історії і міжнародних відносин

Протокол від “ ____ ” _____ 20__ року № ____

“ ____ ” _____ 20__ року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Курс: 1 Семестр: 1			
Кількість кредитів ECTS: 5,0 Модулів: 2 Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 150 Тижневих годин для денної форми навчання: I сем: 4 год.	Галузь знань: 03 - «Гуманітарні науки» Спеціальність: 034 Культурологія Ступінь вищої освіти: бакалавр	Нормативний курс	
		Рік підготовки: I	
		Семестр: I	Семестр: II
		Лекції: 48 годин	Лекції: 16 годин
		Семінари: 24 годин	Семінари: 0 годин
Самостійна робота: 78 година	Самостійна робота: 119 годин		
Вид контролю: іспит	Вид контролю: іспит		

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу є донести студентам знання з історії та теорії релігії, дати розуміння важливої соціальної функції релігії, її місця в суспільному поступі людства, сформувати потребу в пошуку тих духовних цінностей та морально-етичних принципів, які б сприяли процесу гуманізації та демократизації сучасного українського суспільства; розширення їхнього знання щодо основних понять, функцій та структурних елементів релігії як феномену людської історії; вивчення історії розвитку духовних, культових, обрядових та ритуальних практик релігій, умов виникнення основних вчень та формування їхньої регіональної, культурної специфіки. Метою курсу також є ознайомлення студентів щодо специфіки розвитку релігієзнавства як наукової міжгалузевої дисципліни, її основних принципів та методології, яка ґрунтується на філософському спадку.

Завдання вивчення дисципліни: забезпечення правильного орієнтуванн в складних проблемах сучасного релігійно-духовного життя. В процесі засвоєння багатої духовної спадщини, втіленої в релігійних вченнях, виробити розуміння механізму складних зв'язків релігії з різними суспільними структурами, продемонструвати органічну єдність релігії з усіма формами культурно-художньої творчості.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати:**

- проблеми сучасних досліджень теорії та історії релігій;
- сучасну класифікацію світових релігій;
- основні історичні факти про виникнення та функціонування давніх релігій;
- структуру, функції та специфіку релігій світу;
- історичні форми релігії
- особливості віровчення, культу та церковної організації релігії;
- основні принципи наукового підходу до вивчення релігій.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен **вміти**:

- аналізувати зміст теорії та історії релігії;
- орієнтуватися в основних підходах у вивченні релігії;
- виділяти особливості віровчення, культу та церковної (конфесійної) організації різноманітних релігій світу, їх місце в історії духовного розвитку людства;
- розкривати сучасний стан реалізації на практиці українського законодавства про свободу совісті та релігійні організації.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль № 1

Змістовий модуль 1. Теорія релігії

Тема 1. ВСТУП ДО КУРСУ

Обсяг і завдання курсу. Особливості лекційних і практичних занять, самостійної роботи, форм контролю за вивченням курсу. Етимологія поняття «релігія». Об'єкт і предмет курсу. Елементи та структура релігії. Вплив релігії на економічні, державні, етнічні взаємовідносини. Історичні форми релігії. Джерела та історіографія курсу. Видатні дослідники. Характеристика різних підручників, посібників, енциклопедично-довідкових видань, Інтернет-джерел. Карти й атласи з історії релігій світу, особливості роботи з ними.

Релігійно-міфологічні, теїстичні моделі світу. Магія та релігія. Типологія та класифікація релігій (політеїстичні, монотеїстичні, пантеїзм). Походження й ознаки «світових» та національних (національно-державних) релігій.

Тема 2. ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ РЕЛІГІЙНИХ ВІРУВАНЬ

Загальні підходи до вирішення проблеми походження релігії. Клерикальні уявлення про появу релігійного світогляду. Дорелігійна епоха. Абстрактне мислення та передумови появи релігійних уявлень. Уявлення про надприродне – спроба пояснення явищ навколишнього світу.

Тема 3. РАННІ ФОРМИ РЕЛІГІЙНОСТІ

Поховальні обряди та культові споруди палеоантропів та неоантропів. Верхньопалеолітичне мистецтво та релігія. Найдавніші форми релігійних уявлень. Магія та її типи й види. Анімізм, фетишизм і тотемізм.

Еволюція релігійних уявлень у період політогенезу. Ранньоплемінний культ. Сімейно-родинні культу. Культ предків. Культ особистих духів-покровителів (нагуалізм). Землеробсько-скотарські культу. Шаманізм. Таємні союзи. Культ вождів. Культ племінного бога.

Проблема формування політеїзму. Жрецтво. Політеїзм та єдинобожжя. Релігійні традиції народів Африки, Америки, Австралії та Океанії. Проблема походження монотеїзму.

Змістовий модуль 2. Релігії в Стародавньому Світі

Тема 4. РЕЛІГІЙНІ ВІРУВАННЯ НАРОДІВ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

Єгипетський пантеон богів, піднесення авторитету бога Амон-Ра. Релігійна реформа Ехнатона. Еволюція уявлень про потойбічне життя та загробний світ. Єгипетська космологія та уявлення про людину.

Релігійні традиції шумерської та аккадської цивілізації. Космологія. Пантеон та демонологія Межиріччя. Храми-зіккурати. Жрецтво. Релігія та моральна система. Есхатологія, уявлення про потойбіччя. Кур – царство мертвих.

Давньоарійська релігія. Ведична традиція. Веди – священні книги. Упанішади. Ранньоведичний пантеон. Кама, карма, сансара, мокса. Пуруша. Брахманізм.

Релігійні вірування Стародавнього Китаю. Інь та Янь, культу Нанді. Культ Неба (Тянь). Церемоніалізм. Жреці-чиновники. Давньокитайська релігійна філософія.

Тема 5. РЕЛІГІЙНО-МІФОЛОГІЧНІ ТРАДИЦІЇ АНТИЧНОСТІ

Джерела з історії давньогрецької релігійної традиції. Боги мінойського і ахейського Криту. Цар-маг. Формування Олімпійського пантеону. Антропоморфізм. Міфологія. Грецькі храми. Жреці та оракули.

Етрусська релігія. Книга Тога. Космологія та міфологічна система.

Жрецтво в Стародавньому Римі. Колегія понтифіків. Вчення стоїків й римська релігійна традиція. Марновірство. Імператорський культ. Реформи Цезаря та Октавіана. Давньоримська космологія та уявлення про потойбіччя. Криза релігійної системи в епоху Пізньої імперії. Еклектизм давньоримського релігійного вчення.

Тема 6. РЕЛІГІЯ ВАРВАРСЬКОГО СВІТУ ЄВРОПИ

Релігії у стародавніх кельтів (галлів). Поширення кельтських племен в Центральній Європі. Археологічні джерела вивчення кельтської релігії. Письмові джерела (твори античних авторів, ірландські саги). Пантеон кельтських богів. Картина світу в кельтській міфології. Тотемістичні уявлення.

Німецько-скандинавська релігія. Археологічні джерела. Письмові джерела («Історія лонгобардів», «Старша Едда», «Молодша Едда», саги). Космогонічні і космологічні уявлення. Формування пантеону. Синкретичність Одіна. Обряди і ритуали.

Релігія у слов'ян. Географія розселення слов'ян і специфіка міфологічних уявлень локальних груп. Аналіз речових, письмових та фольклорних джерел. Архаїчні елементи в слов'янській міфології. Ієрархія слов'янського пантеону (Перун-Велес; Свруг-Дажьбог-Ярилао-Мати сира земля; Род-Цур-Мокоша та ін.). Пандемоніум в слов'янських релігійних уявленнях. Дихотомічні опозиції. Свята та ритуали. Християнізація слов'янських племен. Неоязичництво.

Релігійні системи у тюрків і монголів, витоки тенгріанства. Міфологічний фонд народів Центральної Азії. Культ неба у хунну. Тенгрі в давньотюркській міфології. Тенгрі-хан у монгольських шаманських текстах. Множинність Тенгрі. Космогонія і космологія в тенгріантві. Бурханізм: обрядово-ритуальна практика.

Тема 7. РЕЛІГІЇ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ НАРОДІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ

Релігійні системи у тюрків і монголів, витоки тенгріанства. Міфологічний фонд народів Центральної Азії. Культ неба у хунну. Тенгрі в давньотюркській міфології. Тенгрі-хан у монгольських шаманських текстах. Множинність Тенгрі. Космогонія і космологія в тенгріантві. Бурханізм: обрядово-ритуальна практика.

Змістовий модуль 3. Пізні національні релігії **Східні світові релігії**

Тема 8. РЕЛІГІЙНЕ ВЧЕННЯ ТА ЕТАПИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ БУДДИЗМУ

Сідхартха Гаутама та його життя. Вчення Будди. Дарма. Чотири благодатні істини. Панча шила. Восьмиричний шлях. Нірвана. Опозиційність вчення Гаутама. Всесвіт та його будова. Шляхи досягнення нірвани. Буддизм тхеравади, махаяни, ваджраяни. Пантеон та культ. Вчення тантричного буддизму.

Перші общини буддистів в Індії. Монастирі та сангха. Трипітака. Буддійські собори. Національні форми буддизму: історичний аспект. Буддизм в історії Індії. Поширення буддизму в Китаї та Японії. Чань (дзен) буддизм. Медитативні практики.

Буддизм і синтоїзм у Японії.

Північний буддизм (ламаїзм). «Ганджур» і «анджур». Далай-лама і теорія втілень. Особливості вчення тибетського буддизму. Основні школи тибетського буддизму. Ламаїзм і сучасність. Вчення Далай-лами XIV.

Тема 9. НАЦІОНАЛЬНО-ТЕРИТОРІАЛЬНІ РЕЛІГІЇ

Конфуціанство. П'ятикнижжя Конфуція. Вчення неоконфуціанства. Конфеціанський ритуал та релігієзація філософської системи.

Даосизм: Лао-дзи та його вчення. Книга змін. Ранній даосизм. 1200 добрих справ як заповідь безсмертя. Народний даосизм та даоський спосіб життя.

Індуїзм та його пантеон. Індуїстська тріада. Релігійно-філософські основи індуїзму. Напрямки індуїзму: шактізм, вішнуїзм та шиваїзм.

Джайнізм: теорія, етика, напрямки, космологія, уявлення та ритуал.

Сикхізм: вчення гуру Нанак, течії та групи в сикхізмі. Традиції сикхізму. Обрядова традиція.

Зороастризм. Мітраїзм та маніхейство.

Синтоїзм: «шлях богів».

Модуль № 2

Змістовний модуль 4. Західні світові релігії.

Тема 10. РЕЛІГІЙНЕ ВЧЕННЯ ТА ЕТАПИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ІУДАЇЗМУ

Історія іудейської релігійної традиції. Яків. Земля обітована. Мойсей, Саул, Самуїл, Давид та Соломон. Історія Єрусалимського храму. Іудейська община.

Бог Яхве та межі його пізнання. Монотеїзм та креативність Бога.

Міфологічна та космологічна традиції іудаїзму. Етика іудаїзму. Декалог. Напрямки та течії в іудаїзмі. Голокост. Іудаїзм і синтоїзм. Держава Ізраїль. Єврейська діаспора. Обрядово-культува система. Синагога і молитва. Система свят.

Тема 11. ХРИСТІЯНСТВО

Витоки християнства та його культурно-історичне оточення. Римське гоніння на християн. Писання та Придання. Біблія (Старий і Новий Завіт). Апокрифи.

Богословська, міфологічна та історична концепції трактування особи Ісуса Христа. Новий Завіт про особу Христа.

Формування церковної організації та віровчення християн. Поширення та еволюція християнства. Вселенські собори. Засади християнського віровчення. Культ у системі християнської релігії. Утворення самостійних церков. Перші патріархи. Схизма Михайла Керуларія і Великий розкол.

Католицизм. Віросповідні засади, обрядово-культурні та організаційні особливості. Католицька філософія. Папство і Ватикан. Чернечі ордени у католицькій церкві. Східні католицькі та уніатські церкви.

Еволюція соціальної доктрини і соціальної політики католицької церкви. XXI вселенський (II Ватиканський) собор і політика «аджорнаменто». Католицько-православний діалог і проблеми екуменізму.

Православ'я. Загальна характеристика віросповідних та культових особливостей. Православне чернецтво. Організаційна структура світового православ'я. Помісні церкви. Етнонаціональна специфіка православ'я. Необхідність зміни парадигми у сучасному православ'ї.

Протестантизм. Ранній протестантизм: причини появи та характерні особливості. Догматика, культ та обряди лютеранства, кальвінізму й англіканства. Особливості ранньопротестантської теології. Традиції пізнього протестантизму. Баптизм, методизм, квакерський рух, адвентизм, організація Свідків Іегови, п'ятидесятництво: догматика, віровчення, культу, всесвітні релігійні центри.

Тема 12. РЕЛІГІЙНА ДОКТРИНА Й ТРАДИЦІЇ ІСЛАМУ

Аравія у доісламський час. Мухамед. Хіджра. Халіфат. Праведні халіфи. Поширення ісламу. Шаріат: божественне законодавство. Факх. Течії ісламу: сунізм, шіїзм, хариджизм, суфізм.

Доктрина ісламу. Стовпи ісламу. Традиції ісламського богослужіння. Духовенство. Кааба – святиня ісламу.

Мусульманський життєвий цикл: обряди та процеси. Уявлення про потойбіччя. Есхатологія. Соціальна етика ісламу. Релігійно-політичні течії та групи в ісламі. Проблема ісламського фундаменталізму. Іслам та сучасність.

Тема 13. НОВІТНІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ ТА РУХИ

Новітні релігійні течії та рухи: проблема методології. Соціально-психологічні чинники виникнення неорелігій.

Неохристиянська релігійна традиція та її характерні ознаки. Церква Ісуса Христа Святих Останніх Днів. Джозеф Сміт. «Книга Момона».

Свідки Іегови як нехристиянський феномен. Богородична церква. Церква Останнього заповіту. Неорелігії орієнталістського напрямку. Міжнародне товариство Свідомості Кріпни. Абхай Ширан Де. «Бхагавадгіта. Яка вона є». Трансцедетальна медитація. Вчення Махаріші Махеш Йогі. Сахаджа-йога. Нірвана Деві. Вчення про кундаліні. Культ Сатья Саї Баби. Аум Сіпрікьо. Вчення Сьоко Асахари.

Синкретичні релігії. Бахаїзм. Баха-Улла. Декларація Баб. Церква єднання. Вчення Муна. Велике Біле Братство. Вчення ЮСМАЛОС.

Саєнтологічна традиція в новітніх релігійних течіях. Вчення Р.Хаббарда. «Діанетика і сучасна наука про душевне здоров'я». Вчення К.Кастанеди. «Дитятко» П.Іванова.

Тема 14. ІСТОРИЧНІ ФОРМИ КРИТИЧНОГО АНАЛІЗУ РЕЛІГІЇ.

Вільнодумство як феномен. Вільнодумство Стародавнього світу. Середньовічне вільнодумство. Вільнодумство Раннього Нового часу. Радикальні форми вільнодумства: від французького атеїзму епохи Просвітництва до войовничого марксистсько-ленінського атеїзму. Природничо-наукове вільнодумство. Сучасні організації вільнодумців.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Денна форма			Заочна форма	
		Лекції	Семінари	Самостійна робота	Лекції	Самостійна робота
Модуль № 1						
Змістовний модуль 1. Теорія релігії						
1.	Вступ до курсу	2	-	-		
2.	Проблема походження та еволюція релігійних вірувань.	4	-	4	2	
3.	Ранні форми релігій	2	2	4		

	Змістовний модуль 2. Релігії в Стародавньому Світі.					
4.	Релігійні вірування народів Стародавнього Сходу	4	2	4	2	
5.	Релігійно-міфологічні традиції Античності	4	2	4		
6.	Релігія варварського світу Європи та доколумбової Америки		2	4		
	Релігії народів середньовічної Центральної Азії			4		
	Змістовний модуль 3. Пізні національні релігії Східні світові релігії					
7.	Буддизм	2	2	4	2	
8.	Індуїзм	2		4	2	
9.	Конфуціанство	2	2	4	2	
10.	Даосизм	2		4		
	Модуль № 2. Змістовний модуль 4. Західні світові релігії.					
11.	Іудаїзм	6	2	8	2	
12.	Християнство	6	4	8	2	
13.	Іслам	6	2	8	2	
14.	Новітні релігійні течії та рухи	4	2	8		
15.	Історичні форми критичного аналізу релігії	2	2	6		
	Разом годин:	48	24	78	16	

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль № 1

Тема 1. Вступ до курсу

План:

1. Мета і завдання курсу.
2. Етимологія поняття «релігія».
3. Типологія релігій (політеїстичні, монотеїстичні, пантеїзм).
4. Походження й ознаки «світових» та національних (національно-територіальних) релігій.

Тема 2. Проблема походження та еволюція релігійних вірувань

План:

1. Загальні підходи до вирішення проблеми походження релігії.
2. Дорелігійна епоха.
3. Уявлення про надприродне – спроба пояснення явищ навколишнього світу.

Тема 3. Ранні форми релігії

План:

1. Найдавніші форми релігійних уявлень.
2. Еволюція релігійних уявлень у період розкладу первіснообщинного ладу.
3. Проблема формування політеїзму.
4. Проблема походження монотеїзму.

Тема 4. Релігійні вірування народів Стародавнього Сходу

План:

1. Єгипетський пантеон богів.
2. Релігійні традиції Межиріччя.
3. Давньоарійська релігія.
4. Релігійні вірування Стародавнього Китаю.

Тема 5. Релігійно-міфологічна традиція Античності

План:

1. Давньогрецька релігійна традиція.
2. Формування Олімпійського пантеону.
3. Етрусська релігія.
4. Жрецтво в Стародавньому Римі.
5. Давньоримська космологія та уявлення про потойбіччя.
6. Криза релігійної системи в епоху Пізньої імперії.

Тема 6. Національно-територіальні релігії

План:

1. Конфуціанство.
2. Даосизм.
3. Джайнізм.
5. Сикхізм.
6. Зороастризм.
7. Мітраїзм та маніхейство.
8. Синтоїзм.

Тема 7. Релігійне вчення та етапи історичного розвитку буддизму

План:

1. Особливості буддійського релігійного світогляду.
2. Національні форми буддизму: історичний аспект.
3. Поширення буддизму в Китаї та Японії.
4. Буддизм і синтоїзм у Японії.
5. Північний буддизм (ламаїзм).
6. Особливості вчення тибетського буддизму.
7. Ламаїзм і сучасність.

Модуль № 2

Змістовний модуль 3. Західні світові релігії.

Тема 8. Релігійне вчення та етапи історичного розвитку іудаїзму

План:

1. Історія іудейської релігійної традиції.
2. Історія Єрусалимського храму.
3. Міфологічна та космологічна традиції іудаїзму.
4. Етика іудаїзму.

Тема 9. Християнство

План:

1. Витоки християнства та його культурно-історичне оточення.
2. Богословська, міфологічна та історична концепції трактування особи Ісуса Христа.
3. Формування церковної організації та віровчення християн. Поширення та еволюція християнства.
4. Утворення самостійних церков.
5. Католицизм. Віросповідні засади, обрядово-культові та організаційні особливості.
6. Еволюція соціальної доктрини і соціальної політики католицької церкви.
7. Православ'я. Загальна характеристика віросповідних та культових особливостей.
8. Організаційна структура світового православ'я.
9. Ранній протестантизм: причини появи та характерні особливості.
10. Догматика, культ та обряди лютеранства, кальвінізму й англіканства.
11. Традиції пізнього протестантизму.
12. Пізній протестантизм: догматика, віровчення, культу, всесвітні релігійні центри.

Тема 10. Релігійна доктрина і традиції ісламу

План:

1. Аравія у доісламський час.
2. Поява і поширення ісламу.
3. Мусульманський життєвий цикл: обряди та процеси.
4. Есхатологія.
5. Соціальна етика ісламу.
6. Проблема ісламського фундаменталізму.

Тема 11. Новітні релігійні течії та рухи

План:

1. Соціально-психологічні чинники виникнення неорелігій.
2. Неохристиянська релігійна традиція та її характерні ознаки.
3. Свідки Іегови як нехристиянський феномен.
4. Синкретичні релігії.
5. Саєнтологічна традиція в новітніх релігійних течіях.

Тема 12. Історичні форми критичного аналізу релігії

План:

1. Вільнодумство як феномен.
2. Вільнодумство Стародавнього світу та Середньовіччя.
3. Вільнодумство Раннього Нового часу.
4. Радикальні форми вільнодумства: від французького атеїзму епохи Просвітництва до войовничого марксистсько-ленінського атеїзму.
5. Природничо-наукове вільнодумство. Сучасні організації вільнодумців.

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ранні вірування	2
2	Релігії народів Малої Азії і Східного Середземномор'я	2
3	Релігійні вірування варварського світу Європи	2
4	Релігійні вірування доколумбової Америки	2

5	Національно-територіальні релігії	4
6	Іудаїзм	2
7	Античне та нормативне християнство	2
8	Католицизм та протестантизм	2
9	Православ'я	2
10	Іслам	2
11	Феномен вільнодумства	2
	Разом	24

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Модуль № 1

№ з/п	Назва теми	Кількість годин за ОКР	
		Бакалавр (денна форма)	Бакалавр (заочна форма)
1	Основні релігієзнавчі концепції сутності релігії. За вибором студента ознайомлення з роботами Б.Спінози, Г.Гегеля, М.Вебера, Е.Дюркгейма, П.Тілліха, Й.Г.Гердера, А.Шопенгауера, Ф.Ніцше, З.Фрейда, Е.Фромма, М.Еліаде, Е.Тейлора, Г.Спенсера	14	
2	Походження релігії. Ранні форми релігійності.	4	
3	Пантеон єгипетських богів.	4	
4	Вчення про касту в брахманізмі	4	
5	Релігія і міфологія Стародавньої Греції та Риму.	4	
6	Полісний культу у давньогрецькій релігії.	4	
7	Культ імператора в релігії Давнього Риму.	4	
8	Релігія друїдів.	4	
9	Релігійні вірування Японії	4	
10	Мітраїзм та маніхейство	4	
11	Релігійні вірування аборигенів Австралії та Океанії.	4	
	Разом:	40	

Модуль № 2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин за ОКР	
		Бакалавр (денна форма)	Бакалавр (заочна форма)
1	Священні канони іудеїв	2	
2	Релігійні обов'язки та життя іудеїв	2	
3	Напрямки іудаїзму	2	
4	Іудейські свята та святкові звичаї.	2	
5	Біблія – Старий і Новий Завіт. Письмові канони і догми	2	
6	Ісус Христос - Месія	2	
7	Християнське віровчення	2	
8	Храм Божий	2	

9	Католицька церква	2	
10	Реформація і поява протестантизму. Його напрямки	2	
11	Православна церква	2	
12	Євангельська церква	2	
13	Свята і святкові звичаї християн	2	
14	Коран – священна книга мусульман	2	
15	Напрямки ісламу	2	
16	Релігійні обов'язки мусульман	2	
17	Життя віруючого мусульманина	2	
18	Ісламський і православний фундаменталізм як культурні установки	4	
	Разом	38	

Пам'ятка:

Студенти повинні мати зошити для самостійної роботи.

Індивідуальна усна співбесіда здійснюватиметься на консультаціях, час і день проведення яких встановлює кафедра.

Доповнення конспекту лекцій визначається викладачем у кожному конкретному випадку.

Аналіз прочитаної праці. Йдеться про наукові дослідження, наведені у списку літератури, поданого до кожної теми. Студент може запропонувати і конкретне дослідження, доступне йому після узгодження із викладачем. Студент повинен підготувати конспект, де має вказати вихідні дані праці, її структуру, основні положення, висновки і, по можливості, власну оцінку.

Реферат готується у випадку пропущених семінарських занять, а також по окремих темах, що опрацьовуються студентом самостійно. Його оформлення повинно відповідати наступним вимогам:

- на титульній сторінці має бути зазначено, що це „Реферат з історії середніх віків”, який підготував (ла) студент (ка) другого курсу історичного факультету стаціонарного відділення (прізвище та ініціали);
- обсяг реферату 7-10 стор. (бажано у друкованому вигляді);
- в кінці реферату має бути вказана використана література;
- наприкінці реферату студент повинен зробити самостійні висновки;
- технічні вимоги: формат паперу А4 (білого кольору), інформацію фіксувати тільки на одному боці аркушу, поля (верхнє, нижнє та лїве – 2 см, праве – 1 см), шрифт „Times New Roman”, розмір – 14, інтервал – 1,5;
- реферат слід здати викладачеві, або методисту на кафедрі.

1. Темі рефератів:

1. Віра як релігійний феномен.
2. Культура і релігія.
3. Табу в системі соціальної регуляції поведінки.
4. Види та принципи магії.
5. Інститут шаманізму та його роль у первісному суспільстві.
6. Тотемізм, як форма самосвідомості людини.
7. Головні ознаки нетрадиційних релігій.
8. Загальна характеристика світових релігій.
9. Роль жінки в релігії.
10. Загальна характеристика виробничої магії.
11. Взаємозв'язок міфології та релігії.
12. Релігійні уявлення та реформи у Давньому Єгипті.
13. Проблеми людини і світу в уявленні давніх месопотамців.

14. Боги та герої у давньогрецькій міфології.
15. Основні риси римської релігії.
16. Релігійна система давніх кельтів.
17. Релігія скандинавів та германців.
18. Релігійні вірування кельтів.
19. Язичництво слов'ян.
20. Проблеми походження світу і світобудови в релігіях народів доколумбової Америки.
21. Вірування аборигенів Австралії та океанії як чинник соціальної регламентації суспільства.
22. Релігійні системи тюрків і монголів.
23. Міфи народів Центральної Азії.
24. Тенгріантво.
25. Бурханізм.
26. Сутність віровчення і культу іудаїзму.
27. Основні тенденції іудаїзму.
28. Хасидизм в Україні.
29. Витоки індуїзму.
30. Морально-етичні засади джайнізму.
31. Індуїзм: сучасні тенденції.
32. Духовність Махатма Ганді.
33. Конфуціанство в системі стародавньокитайського світогляду.
34. Дао і даосизм в Китаї.
35. Релігійні традиції Японії.
36. Вплив релігійних систем Китаю та Японії на західноєвропейську культуру.
37. Вплив зороастризму на філософські системи європейських народів.
38. Соціально-політичні, духовні джерела ісламу.
39. Вплив іудейських та християнських традицій на становлення віровчення ісламу.
40. Проблема духовного лідерства в ісламі.
41. Особливості ісламських теократичних релігій.
42. Сучасна соціально-політична доктрина ісламу.
43. Іслам у сучасному світі.
44. Заратуштра- видатний релігійний діяч.
45. Євангельський образ Ісуса Христа.
46. Діяльність пророка Мухаммеда.
47. Біблія як культурно-історична пам'ятка.
48. Коран – священна книга ісламу.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В процесі навчання використовуються наступні методи:

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний.

- Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури.
- Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.
- Даний метод знаходить широке застосування у вузі для передачі великого масиву інформації.
- Інформаційно-рецептивний метод сам по собі не формує в студента умінь і навичок використання отриманих знань і не гарантує їх свідомого й міцного запам'ятовування.

2. Репродуктивний метод

- Застосування вивченого на основі зразка або правила.
- Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях.

- Організовується діяльність студентів за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, семінарські заняття, практичні роботи, програмований контроль, різні форми самоконтролю.
- Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмій студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення та ін.).
- Не гарантує розвитку творчих здатностей студентів.

3. Метод проблемного викладу.

- До викладу матеріалу ставиться проблема, формулюється пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів.
- Демонструється спосіб вирішення поставленого завдання.
- Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів.
- Студенти стають свідками й співучасниками наукового пошуку.
- Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за напрямом думки педагога.

4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод.

- Полягає в організації активного пошуку вирішення, сформульованих в процесі навчання (або сформульованих самостійно), пізнавальних завдань.
- Пошук рішення відбувається під керівництвом викладача, або на основі евристичних програм і вказівок.
- Процес мислення набуває продуктивного характеру.
- Процес мислення поетапно направляє й контролюється викладачем або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками.
- Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквіумах.

5. Дослідницький метод.

- Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу студентів.
- Студенти самостійно вивчають літературу, джерела й виконують інші дії пошукового характеру.
- Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, містять в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес вирішення завдання).
- У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.
- Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

Застосовуються також методи, що ґрунтуються на основі виділення джерел передачі змісту:

- *Словесні:* джерелом знання є усне або друковане слово (розповідь, бесіда, інструктаж і ін.)
- *Практичні методи:* Студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії.
- *Наочні методи:* джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (ілюстрування, показ).

Дискусійні методи використовуються на семінарських заняттях. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному матеріалі). Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Концепція організації навчального процесу в Ужгородському національному університеті розроблена на основі «Тимчасового положення МОН України про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців».

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та модуль. Одержаний результат переводиться у бали.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Модульний (проміжний) контроль

Модульний контроль (МК) проводиться два рази за семестр, відповідно до графіка навчального процесу.

Контрольні заходи модульного контролю з навчальної дисципліни проводяться під час лекційних занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи модульного контролю проводяться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових контрольних робіт. До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання, реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Студент, який з поважної причини не зміг з'явитися на модульний контроль за дозволом декана може скласти пропущений модульний контроль з предмету.

Підсумковий (семестровий) контроль

Протягом навчального семестру студенти складають два модульні контролі під час тижнів, вільних від аудиторних занять, їх знання оцінюються у 100-бальній шкалі.

Студенти, які за результатами модульних контролів здобули з навчальної дисципліни не менше від встановленої мінімальної кількості балів, атестуються із виставленням їм державної семестрової оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») відповідно до шкали переведення. Студенти, які атестовані з оцінкою «незадовільно» зобов'язані скласти семестрові екзамени. Семестрові екзамени можуть також скласти студенти, які бажають покращити оцінку, отриману за результатами модульних контролів. Оцінювання знань на екзаменах здійснюється у 100-бальній шкалі.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Згідно «Тимчасового положення УжНУ про оцінювання успішності студентів відповідно до вимог кредитно-модульної системи» від 15 лютого 2007 р. оцінювання здійснюється за наступною шкалою.

Змістові модулі з дисципліни «Світові релігії» оцінюються наступним чином:

Модульні контрольні роботи	Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Всього
50	30	20	0	100

Інформація про підсумкову успішність студентів з навчальної дисципліни подається викладачем в деканат.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Етимологія поняття «релігія», типологія релігій.
2. Походження й ознаки «світових» та національних (національно-державних) релігій. Загальні підходи до вирішення проблеми походження релігії.
3. Дорелігійна епоха та найдавніші форми релігійних уявлень.
4. Еволюція релігійних уявлень у період розкладу первіснообщинного ладу.
5. Проблема формування політеїзму та монотеїзму.
6. Єгипетський пантеон богів. Релігійні традиції Межиріччя.
7. Давньоарійська релігія.
8. Релігійні вірування Стародавнього Китаю.
9. Давньогрецька та давньоримська релігійні традиції.
10. Конфуціанство.
11. Даосизм.
12. Індуїзм та його пантеон.
13. Джайнізм.
14. Сикхізм.
15. Зороастризм.
16. Мітраїзм та маніхейство.
17. Синтоїзм.
18. Історія іудейської релігійної традиції. Етика іудаїзму.
19. Особливості буддійського релігійного світогляду. Національні форми буддизму.
20. Північний буддизм (ламаїзм).
21. Аравія у доісламський час. Поява і поширення ісламу.
22. Мусульманський життєвий цикл: обряди та процеси.

23. Витоки християнства та його культурно-історичне оточення.
24. Формування церковної організації та віровчення християн. Поширення та еволюція християнства.
25. Католицизм. Віросповідні засади, обрядово-культові та організаційні особливості.
26. Православ'я. Загальна характеристика віросповідних та культових особливостей.
27. Ранній та пізній протестантизми: догматика, віровчення культу та його характерні особливості.
28. Догматика, культ та обряди лютеранства, кальвінізму й англіканства.
29. Соціально-психологічні чинники виникнення неорелігій. Неохристиянська релігійна традиція.
30. Свідки Ієгови як нехристиянський феномен; синкретичні релігії та саєнтологічна традиція в новітніх релігійних течіях.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Джерела:

1. Авеста в русских переводах (1861-1996). Сост., общ. ред., примеч., справ, разд. И.В. Рака. СПб.: Журнал «Нева» – РХГИ, 1997. 480 с. URL: <http://avestaru.livejournal.com/122826.html>.
2. Библия. *Будь-яке видання*.
3. Апокрифы древних христиан. Исследования, тексты, комментарии // Акад. обществ, наук при ЦК КПСС. Ин-т науч. атеизма; Редкол.: А. Ф. Окулов (пред.) и др. М.: Мысль, 1989. 336 с. URL: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/apokrif/Svenc_index.php.
4. Ветхозаветные апокрифы / Сост. П. Берснев. СПб.: Амфора, 2009. 418 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/2022898/>.
5. История и культура Древней Индии: Тексты / Сост. А.А. Вигасин. М.: Изд-во МГУ, 1990. 352 с. URL: http://www.indostan.ru/biblioteka/3_2509_0.html.
6. Коран / Пер. И.Ю. Крачковского. М., 1990. URL: <http://falaq.ru/quran/krac/>.
7. Лютер М. 95 тезисов / Сост. и коммент И.Фокина. СПб.: Роза мира, 2002. URL: <http://bookoteka.ru/5-85574-074-9.html>.
8. Махабхарата. Рамаяна. Пер. с санскрита. М.: Художественная литература, 1974. 608 с. Серия: «Библиотека Всемирной Литературы». URL: http://www.indostan.ru/biblioteka/5_2554_0.html.
9. Ранович А.Б. Первоисточники по истории раннего христианства. Античные критики христианства. М.: Политиздат, 1990. URL: http://royallib.com/book/ranovich_abram/pervoistochniki_po_istorii_rannego_hristianstva_antichnie_kritiki_hristianstva.html.
10. Рак И.В. Легенды и мифы Древнего Египта. СПб.: Издательство «Петро – РИФ», 1999. URL: http://yanko.lib.ru/books/sacra/rak-mythes_old_Egypt-a.htm.
11. Хрестоматия по исламу / Пер. с араб. М.: Наука, 1994. 238 с. URL: http://www.e-reading.club/bookreader.php/108493/Hrestomatiya_po_islamu.pdf.

Література:

1. Академічне релігієзнавство / Під ред. А.М. Колодного. К., 2000. URL: <http://www.ex.ua/5250610>.
2. Амусин И.Д. Рукописи Мертвого Моря. М., 1960. URL: https://vk.com/doc215828758_304634108?hash=5fe4d8bda06d8ac68a&dl=d8a73c82d304143e3c.
3. Абу Аля аль Мауді. Принципи ісламу. Львів: Логос, 1995. 128 с.
4. Басилов В.Н. Культ святых в исламе. М., 1970. URL: http://www.ezospirit.com.ua/publ/islam/basilov_v_n_kult_svjatykh_v_islame/49-1-0-1603.
5. Беляев Е.А. Арабы, ислам и арабский халифат в раннее Средневековье. М.: Наука, 1965. URL: http://www.indostan.ru/biblioteka/3_3207_0.html.
6. Бертельс Е.Э. Суфизм и суфийская литература. М., 1965. URL: https://vk.com/doc32535401_153369102?hash=5ddac1a9c36e28dfa1&dl=b118f97b8d79b14bd5.

7. Буддизм: Словарь. М.: Республика, 1992. URL: <http://1ynx.ru/post/1479>.
8. Васильев Л.С. История религий Востока. М., 1988. URL: <http://pstgu.ru/download/1290603741.vasiliev.pdf>.
9. Васильев Л.С. Культы, религии, традиции в Китае. М., 1970. URL: https://vk.com/doc280125750_423651672?hash=3d5a778b32cc884847&dl=a161c0b009106feb63.
10. Вайнтруб І. Краба і мечеті // Людина і світ. 1999. №6. С. 12-15.
11. Вайнтруб І.І. Буддизм // Людина і світ. 1998. № 2. С. 41-46.
12. Вайнтруб І.І. Конфуціанство // Людина і світ. 1999. № 1. С. 39-43.
13. Вайнтруб І.В. Даосизм // Людина і світ. 1999. №2. С. 39-42.
14. Дворкин А., Сектоведение. Тоталитарные секты. Нижний Новгород, 2005. URL: <http://pravbeseda.ru/library/?page=book&id=931>.
15. История Византии. Т.1-3. М., 1987. URL: http://azbyka.ru/otechnik/Istorija_Tserkvi/istorija-vizantijskoj-imperii-tom1/.
16. История религий / Под ред. Яблокова И.Н. В 2-х тт. М.: 2004, Т.1 – 464 с., Т.2 – 676 с. URL: <http://www.alleng.ru/d/relig/relig130.htm>.
17. Ислам классический. Энциклопедия. М. 2002. URL: <http://www.alleng.ru/d/relig/relig023.htm>.
18. Грюнебаум Г.Э. Классический ислам. Очерк истории (600–1258). Пер. с англ. И.М. Дижур. Предисл. В.В. Наумкина. М., Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1986. 216 с. URL: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Islam/Grun/.
19. Куликов В.С. Китайцы о себе. М., 1989. URL: <http://www-kniga.ru/free/kitajcy-o-sebe.html>.
20. Крывелев И.А. История религий. Т. 1-2. М., 1975. URL: <http://www.twirpx.com/file/1253521/>; <https://www.livelib.ru/book/1000472863>.
21. Класики мирового религиоведения. М.: «Канон+», 1996. URL: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/klass/index.php.
22. Кочетов А.Н. Буддизм. М., 1983. URL: https://vk.com/doc15387944_437070096?hash=0d58b3ed1b766a3d51&dl=eda179093ac92d266d.
23. Кочетов А.Н. Ламаизм. М.: Наука, 1973, 1985.
24. Мауритсон М. Католицьке віровчення. К., 1988. 230 с.
25. Мизун Ю.В., Мизун Ю.Г. Тайны богов и религий. М., 1999. URL: <http://www.klex.ru/gsn>.
26. Миронов А.В., Бабинов Ю.А. Основы религиоведения: Рабочая книга преподавателя и студента. Учеб. пособие. М.: НОУ, 1998. 328 с. URL: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/mir/index.php.
27. Монзелер Г.О. Религии в Китае. Москва; Ленинград: Изд-во АН СССР, 1960. 468 с.
28. Померанцева Л.Е. Поздние даосы о природе, обществе и искусстве («Хуайнаньцзы» – II в. до н.э.). М.: Изд-во Московского университета, 1979. 243 с.
29. Религиозные традиции мира: В 2-х т. М.: Крон-Пресс, 1996. Т.1. – 576с., Т.2. – 640с.
30. Религии Древнего Востока. Сб. статей / Отв. ред. М.А. Дандамаев. СПб.: Петербургское востоковедение, 1999. 160 с.
31. Религии мира / Под. Ред. Шапова Я.Н. М.: «Просвещение», 1994. 192 с. URL: <http://www.libex.ru/detail/book351606.html>.
32. Религия в истории и культуре: Учебник для вузов / М.Г. Писманик, Р.Г. Балтанов, Г.Р. Балтанова и др.; Под ред. М.Г. Писманика. М.: Юнити, 2000. 592 с.
33. Сыма Цянь. Исторические записки: В 5 т. Т.1. М., 1975. URL: http://royallib.com/book/tsyan_sima/istoricheskie_zapiski_tom_1.html.
34. Токарев С.А. Ранние формы религии. М., 1990. 622 с. URL: <http://www.alleng.ru/d/relig/relig110.htm>.
35. Токарев С.А. Религия в истории народов мира. М.: Политиздат, 1964. 559 с. URL: <http://religion.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000008/>.
36. Торчинов Е.А. Религии мира. Опыт запредельного. СПб.: Центр «Петербургское Востоковедение». URL: <http://www.psylib.org.ua/books/torch01/index.htm>.

37. Фаррар Ф. Жизнь и труды св. Апостола Павла. К., 2000. 1085 с. URL: <http://ruspalom.ru/ruspalom/farrars.php>.
38. Фишер А. Религии мира. История и святыни. М., 2010. 176 с. URL: <http://vsyareligiya.net/3899-religii-mira-istorija-i-svjatyni-anke-fisher.html>.
39. Новая мировая религия: Вера бахаи: [Пер. с англ.] / Уильям С. Хэтчер, Дж. Дуглас Мартин. СПб.: Изд. фонд бахаи «Единение», 1995. 337. URL: <http://search.rsl.ru/ru/record/01001733101>.
40. Христианство. Энциклопедический словарь. Т. 1-3. М.: Большая Российская энциклопедия, 1993-1995. 2317 с. URL: <http://www.encyclopedia.ru/cat/books/book/42246/>.
41. Юань Кэ. Мифы Древнего Китая. М.: Наука, 1987. 86 с. URL: <https://www.litmir.me/bd/?b=229764>.
42. Энциклопедия обрядов и обычаев / Сост.: Брудная Л.И., Гуревич З.М., Дмитриева О.Л. СПб.: «РЕСПЕКС», 1996 г. URL: http://www.booksite.ru/localtxt/enc/ikl/ope/diya/enciklopedya_obryad/index.htm.
43. Элиаде М. Очерки сравнительного религиоведения / Пер. с англ. Ш.А.Богиной, Н.В.Кулаковой, В.Р.Рокитянского, Г.С.Старостина. М.: Ладомир, 1999. 488 с. URL: http://npu.edu.ua/!e-book/book/djvu/A/efon_kk_Eliade_Oчерки_sравnitelnogo_religiovedenija.pdf.
44. Элиаде М. Трактат по истории религии / Пер. с фр. А.А. Васильева. СПб, «Алетейя», 1999. URL: <http://www.twirpx.com/file/419408/>.